

УДК 378.18.062

О. В. Сушко, к.т.н., доцент, О. С. Колодій, к.т.н., ст. викладач
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ОСНОВИ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРАТОРА ГРУПИ У ЗВО

Анотація. В статті розглядається діяльність куратора академічної групи як ключового суб'єкта системи виховання студентів у закладах вищої освіти.

Ключові слова: куратор академічної групи, виховний процес, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. Сьогодні головною метою освіти стає формування професійно та соціально компетентної особистості, яка здатна до творчості та самовизначення в умовах світу, який постійно змінюється. Професійні знання, вміння та навички самі по собі є лише інструментом, здатним принести суспільству та людству взагалі як користь, так і шкоду в залежності від того, якими є моральні якості фахівця.

Ми всі знаємо, з яким моральним багажем приходять більша частина абітурієнтів у ЗВО. Наша реальність часто калічить хлопців, напитуючи їх не моральними, а без моральними принципами. Вочевидь, що в цій ускладненій ситуації різко зростає роль кураторів академічних груп, особливо на молодших курсах. У такій тонкій справі, як виховання, навряд існують готові рецепти. Стилі та форми роботи викладачів багато в чому залежать від їх досвіду, авторитета, характеру. Але зрозуміло одне: гарних результатів куратор може досягти тільки при щоденній сумлінній роботі, а також при індивідуальному підході до кожного студента. Сподіваємось, що питання, які розглядаються в цій роботі, допоможуть викладачам більш глибоко зрозуміти основні складові та функції виховної діяльності куратора та стануть основою в організації роботи зі студентською групою [1-3].

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемами організації виховної роботи в закладах вищої освіти цікавляться багато дослідників. Теоретико-методологічними засадами виховання студентів у вищій школі нашої країни займалися: О. Токар, Г. Троцько, І. Авдєєва; питання педагогічних умов організації виховної роботи у ЗВО розглядалися в роботах Р. Абдулова, А. Лозенко, Н. Чибісова, Ю. Щербяка. Проблеми ролі та місця куратора, його виховна та організаційна діяльність в академічній групі певною мірою висвітлені в роботах С. Вітвицької, Л. Ковінько, С. Романової та багатьох інших. Діяльність куратора, яка спрямована на формування студента як особистості-фахівця, досить ґрунтовно досліджувалась в роботах І. Авдєєвої, О. Сушко, О. Колодій, В. Кобильченко та багатьох інших дослідників [4-7].

Аналіз літературних джерел свідчить про те, що, не зважаючи на

зростання інтересу до питань управління організацією виховної роботи у ЗВО, проблеми організації виховної роботи є вельми актуальними, злободенними та потребують щоденної пильної уваги. В умовах розвитку вищої школи, що постійно змінюються, діяльність викладача наповнюється новим змістом, з'являються нові ролі, тому ці питання потребують постійного контролю та вдосконалення.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є розгляд основ виховної діяльності кураторів технічних вищих навчальних закладів, визначення ролі та місця куратора академічної групи у становленні майбутніх фахівців як особистостей та членів суспільства в цілому.

Виклад основного матеріалу досліджень. На сьогоднішній день у педагогічній науці поняття «виховання» має три основні сенси: виховання як соціокультурне явище; як педагогічний процес; як професіональна діяльність [8]. Розглядаючи виховання як соціокультурне явище, розуміють реалізацію всім суспільством своєї головної функції, а саме передачу соціально значимого досвіду від літнього покоління до молодшого. У цьому широкому сенсі «виховання» тотожне поняттю «соціалізація», де засвоєння досвіду молодим поколінням розглядається не тільки як адаптація до соціуму, але й як перетворення цього соціуму в процесі розвитку. Таке виховання завжди йде в контексті культурно-історичного розвитку суспільства та відображає його основну потребу в сучасній людині.

Виховання як виховний процес входить складовою частиною до визначення поняття *соціалізація* та виділяється, щоб засвоєння досвіду молодим поколінням було більш цілеспрямованим та позитивним. Цей процес спеціально організовується в соціальних інститутах (сім'я, школа, додаткова освіта, заклади культури) під керівництвом педагогів-професіоналів. У цьому випадку необхідно враховувати особливості вихованців та ті конкретні умови, у яких цей процес протікає. Виховання як професійна діяльність педагогів характеризує реалізацію однієї з головних їх функцій – організацію життєдіяльності вихованців з метою становлення та розвитку їх особистості, створення умов для їх самоорганізації та самореалізації.

Виховна діяльність як система містить наступні елементи: мета, зміст, операції, результат. Ці елементи знаходяться у внутрішньому взаємозв'язку та складають системну структуру. Зміст діяльності виражається основними функціями, яких досить багато: діагностична, прогностична, конструктивна, організаційна, скореговано-регулятивна, аналітико-результативна та ін..

Діяльність куратора визначається, перш за все, виховними цілями – створенням оптимальних умов для саморозвитку особистості студента, його професійного становлення. Отже, можна визначити основні зони уваги куратора: особистість студента, розвиваюче середовище, діяльність.

Особистість студента характеризується психологічними та індивідуальними особливостями: темперамент, характер, спрямованість, здібності, я-концепція. Створення оптимальних умов для саморозвитку особистості вимагає її всебічного вивчення. Визначивши сильні та слабкі

сторони особистості, можна визначати умови, які сприятимуть подальшому розвитку. При цьому, з точки зору гуманістичної педагогіки, треба спиратися на сильні позитивні якості особистості, тобто не «ламати» особистість, а створювати умови для стимулювання бажання до саморозвитку.

Розвиваюче середовище – це педагогічно адаптована оточуюча дійсність, де фактори позитивного впливу посилені, а фактори негативного впливу по можливості зведені до мінімуму. Позитивними факторами можуть бути студентська група, педагогічний колектив, сім'я, простір ЗВО, культурне середовище міста. Негативні фактори неможливо виключити повністю (їх елементи включені в позитивні фактори), а отже, необхідно організувати це середовище таким чином, щоб особистість сама навчилася протистояти негативним факторам.

Діяльність студентів в умовах фахового учбового закладу дуже різноманітна. Ведучою діяльністю є учбово-пізнавальна як основа професійного становлення. Поступово студент залучається до науково-дослідної діяльності, яка, доповнюючи учбово-пізнавальну, сприяє формуванню та розвитку професійних знань та вмінь [7,8]. Але студент є молодою активною людиною, якій для особистісного розвитку також важлива участь у таких видах діяльності як спортивна, художньо-естетична, суспільно-політична та ін. Завдання куратора – допомогти йому не тільки добре навчатися, свідомо зробити вибір в професії, але й самореалізуватися як члену суспільства, громадянину, сімейній людині. Виходячи з цих зон уваги, можна визначити основні напрямки роботи куратора: особистість, її індивідуальні особливості та потенційні можливості; студентська група та її розвиток; координація взаємодії з педагогічним колективом та адміністрацією факультету; взаємодія з сім'єю та соціальний захист; взаємодія з соціальною системою ЗВО та міста; включення студентів у різноманітні види діяльності.

Щоб робота куратора була результативною, необхідне грамотне планування, у якому виділяються деякі етапи.

Етап цілепокладання та мотивації. Цілепокладання розглядається як сумісне зі студентами вироблення цілей сумісної діяльності, що створює мотивацію на сумісну діяльність. Необхідно враховувати потреби та інтереси студентів, тоді цілі діяльності будуть для них зрозумілі та прийнятні. Цілі діяльності, у свою чергу, повинні співвідноситися з виховними цілями ЗВО, що надає їм суспільно-професійну спрямованість. Цілепокладання виробляє стратегію діяльності. Добре, якщо за кожний напрямок буде відповідати один студент або невеличка група. Це сприятиме розвитку почуття відповідальності та виробленню організаторських вмінь студентів.

Етап планування діяльності. Планування – це допомога куратора самому собі та колективу студентів в раціональній організації діяльності. Раціональна організація передбачає оптимальне співвідношення різних видів діяльності, виражених конкретними формами організації (заходами). План роботи групи повинен співвідноситися з планом факультету та ЗВО, але повинні бути заходи, які спрямовані тільки на групу. Вони допоможуть

становленню групи як єдиного колективу. В плані повинні бути вказані конкретні строки заходів та відповідальні. Тут треба враховувати об'єктивний час на підготовку та проведення окремих заходів. Визначаючи відповідальних, розумно дотримуватись принципу добровільності або особистісної відповідності конкретній справі. При плануванні слід враховувати й час на особисті інтереси, й захоплення студентів.

Етап організації діяльності. Планування виступає як частина організації, воно визначає тактику діяльності. Організація відповідає оперативним діям. Приступаючи до здійснення плану, треба бути готовим до того, що планування перейде на рівень розробки окремого заходу. При організації куратор займає позицію помічника, консультанта, координатора. Спочатку він виконує функцію керівника, поступово поступаючись керівною роллю студентам.

Етап рефлексії діяльності. Його суть – в оцінюванні та аналізі здійсненої діяльності. Для куратора важливо створити атмосферу доброзичливості та надати можливість кожному висловитися. Оцінка, як правило, відображає емоційний стан учасників, тому цей етап неможливо дуже відтягувати від самого заходу за часом. Аналіз включає відповіді на такі важливі питання: «Що було цікавого, що допомогло, що сподобалось?», «Що було поганого, що заважало?», «Що потрібно врахувати у майбутньому?», «Хто який внесок зробив, хто особливо відзначився?». При цьому треба пам'ятати, що хвалити та схвалювати можна за мале, якщо воно з'явилося вперше. Критикувати треба по суті, коректно, на переходячи на особистість, максимально доброзичливо. При роботі зі студентською групою куратору важливо враховувати рівень її розвитку. Педагогічними показниками та інструментами розвитку групи можна вважати педагогічну вимогу, самоврядування, перспективи колективу, суспільна думка, традиції. В міру прояви цих показників можна судити про рівень розвитку колективу.

Згуртування колективу є важливою задачею куратора. Згуртування колективу виступає не як самоціль, а як спосіб досягнення поставлених перед колективом цілей. У цьому процесі важливу роль відіграє сприятливий психологічний клімат, основу якого складають міжособистісні відносини. Куратор повинен працювати над формуванням відносин, подавати приклад своєю позицією.

Результативність та ефективність діяльності куратора. Результатом діяльності куратора є якість організації життєдіяльності студентської групи, при якій кожному забезпечується можливість різносторонніх особистісних проявів та збагачення соціальним та особистісно-значимим досвідом.

Показником результативності діяльності можуть бути: особистісні зміни в людині, які забезпечують його життєву успішність, важлива динаміка цих змін; рівень згуртованості групи, розвинуте самоврядування; активність студентів в різних видах діяльності; суцільна спрямованість діяльності, заснована за загальнолюдських цінностях; високий ступінь особистісної та колективної відповідальності студентів.

Висновки. Таким чином, куратор студентської групи – це викладач, виховна діяльність якої суттєво впливає на те, яким буде майбутній спеціаліст, як він буде відноситися до своїх професійних обов'язків, що для нього буде головним орієнтиром та критерієм професійної діяльності. Від куратора багато в чому залежить вирішення більш важливої суспільної мети – якою людиною, членом нашого суспільства буде майбутній випускник ЗВО, в ім'я кого та чого він буде вирішувати складні задачі, які стоять перед людством.

Список використаних джерел.

1. Кюрчев В.М. Організаційні форми дистанційного навчання і специфіка їх застосування в ТДАТУ. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2020. Вип. 23. С. 144–151.

2. Інноваційні коммунікативні технології в роботі куратора академічної групи. / Методичні рекомендації/ Під редакцією Н.К. Желябіної – Запоріжжя: ЗДІА, 2007. 67с. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/OVO_inovacii_kurator.pdf

3. Болтянська Н.І. Система взаємовідносин у ВНЗ: куратор – студент. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2017. Вип. 20. С. 43–49.

4. Сушко О.В., Колодій О.С. Організація самостійної роботи студентів ЗВО та її роль у процесі професійної підготовки. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2018. Вип. 21. С.27-36.

5. Болтянська Н.І. Інноваційний університет як інструмент інтеграції України в європейський освітній і науковий простір. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2020. Вип. 23. С. 116–121.

6. Болтянський О.В. Застосування 3D технологій при підготовці фахівців з вищою освітою. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2020. Вип. 23. С. 43–50.

7. Болтянська Н.І. Дуальна система освіти як засіб професійної мобільності випускників вищих навчальних закладів. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2018. Вип. 21. С. 20–26.

8. Сушко О.В., Колодій О.С. Управління самостійною роботою студентів ВНЗ у процесі професійної підготовки. «Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти»: Зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2020. Вип. 23. С. 109-115.

O. Sushko, A. Kolodii. Fundamentals of educational activities of group curators in higher educational institutions

Summary. The article considers the activity of the curator of the academic group as a key person of the system of education of students in higher educational institutions.

Key words: curator of the academic group, the educational process, higher educational institution.